

Чернявська С. М.,

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувачка кафедри української мови*

*Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
<https://orcid.org/0000-0002-9438-6965>*

Заверющенко М. П.,

старший викладач кафедри української мови

*Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
<https://orcid.org/0000-0003-2364-7299>*

Дяченко О. В.,

викладач кафедри української мови

*Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
<https://orcid.org/0000-0003-1749-5305>*

НАУКОВИЙ СТИЛЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: СТРУКТУРНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація. Статтю присвячено комплексному аналізу наукового стилю сучасної української мови в аспекті його структурних і функціональних особливостей та виявленню провідних тенденцій розвитку в умовах трансформації сучасної наукової комунікації. У статті проаналізовано теоретичні засади дослідження наукового стилю в системі функціональних стилів української літературної мови, уточнено його місце та роль у забезпеченні наукового пізнання та професійного мовлення. Систематизовано основні підходи до розуміння наукового стилю як самостійного та динамічного мовного утворення, що поєднує нормативність і варіативність залежно від жанрових, галузевих та комунікативних чинників. Розкрито структурну організацію наукового тексту, охарактеризовано його композиційні моделі, логіко-сміслові принципи та мовні параметри, доведено їхню взаємозумовленість і роль у забезпеченні цілісності, логічності та доказовості наукового викладу. Проаналізовано функціональні особливості наукового стилю, зокрема пізнавальну, інформативну та комунікативну функції, показано специфіку їх реалізації в сучасному українському науковому дискурсі з урахуванням галузевої диференціації. Особливу увагу зосереджено на тенденціях розвитку наукового стилю, що полягають в оновленні жанрових моделей, посиленні адресності, структурної прозорості та метатекстової організації наукових текстів. У результаті дослідження доведено, що сучасний науковий стиль української мови характеризується динамічним розвитком і здатністю змінюватися у відповідності до нових вимог наукової комунікації без втрати базових стильових ознак – логічності, об'єктивності, точності та наукової аргументованості. Встановлено, що сучасний науковий текст дедалі частіше зорієнтований не тільки на фіксацію результатів дослідження, але й на оптимізацію процесу їх сприйняття адресатом, що зумовлює активізацію пояснювальних, уточнювальних та метатекстових засобів, а також більш чітке структурування викладу. Обґрунтовано, що дотримання усталених мовностилістичних норм поєднується з поступовим розширенням стильових можливостей наукового викладу, що сприяє підвищенню його комунікативної ефективності без порушення принципів науковості.

Ключові слова: науковий стиль, сучасна українська мова, науковий текст, структурна організація, функціональні особливості, науковий дискурс, тенденції розвитку.

Постановка проблеми. Необхідність дослідження наукового стилю зумовлена нагальною потребою у виявленні чітких закономірностей організації наукового тексту, співвідношення мовних засобів і позамовних чинників, а також специфіки функціонування наукового стилю в умовах інтенсивного розвитку науки, технологій та зв'язків між різними науковими дисциплінами. Структурні та функціональні особливості наукового стилю визначають форму подання знань, способи наукового мислення, аргументації та інтерпретації результатів досліджень, що робить цю наукову проблематику важливою для теорії функціональних стилів та практики наукової комунікації.

Актуальність дослідження наукового стилю сучасної української мови зумовлюється насамперед змінами в соціальному, культурному та науковому просторах України, розширенням сфер використання української мови як мови науки, освіти та міжнародної комунікації. Сучасний науковий дискурс активно реагує на процеси глобалізації, цифровізації та стандартизації наукового знання, що відбивається у трансформації жанрових моделей, синтаксичних конструкцій, термінологічної бази та засобів логічної організації тексту. В умовах утвердження української мови як головної мови наукового спілкування особливого значення набуває аналіз її стилістичних ресурсів, здатних забезпечити точність, об'єктивність, логічну послідовність і доказовість викладу, а також відповідність міжнародним академічним вимогам.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика наукового стилю сучасної української мови має ґрунтовну традицію вітчизняних досліджень і активно розвивається в новітніх лінгвістичних працях, що зумовлено змінами умов наукової комунікації та розширенням функціональних можливостей української мови. Теоретичні засади вивчення наукового стилю було закладено у фундаментальній праці О. Коваль, у якій

науковий текст розглянуто як цілісну структурно-семантичну організацію з чітко окресленими композиційними та мовними ознаками [1]. Ідеї системності, логічної впорядкованості та стандартизованості наукового викладу, сформульовані в цій праці, залишаються методологічно значущими й для сучасних досліджень.

Подальший розвиток концепції наукового стилю пов'язаний із працями, що зосереджуються на культурі наукової мови та нормативних засадах наукового мовлення. У цьому контексті важливе місце посідають дослідження О. Семенова, М. Гінзбурга, М. Баган, а також навчально-методичні напрацювання С. Ревуцької, Д. Шапрана та В. Зінченка, у яких основну увагу приділено мовній правильності, точності терміновживання, логічності та стилістичній доцільності засобів наукового викладу [2; 3; 4]. У цих працях науковий стиль розглядається одночасно і як функціонально-стилістична категорія, і як складова загальної мовної культури науковця, що має особливе значення в умовах професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Окремий пласт досліджень становлять роботи, присвячені текстовій організації та типології наукового тексту. У працях О. Юмачікової, І. Чепіги, К. Паршака науковий текст аналізується як об'єкт лінгвістичного дослідження з урахуванням його логіко-смислової структури, типів мовлення, зокрема тексту-міркування та тексту-доказу, а також специфіки аргументації й способів подання наукового знання [5; 6; 7]. У цьому ж руслі виконано дослідження І. Хом'як і С. Щербини, у якому науковий стиль розглядається в системі функціонально-стильової диференціації літературної мови, що дає змогу простежити його взаємозв'язки з іншими стилями та визначити його системоутворювальні ознаки [8; 9].

Значну увагу в сучасних лінгвістичних розвідках приділено аналізу мовних засобів наукового стилю. Так, С. Богдан досліджено семантичну визначеність вставних одиниць у науковому тексті [10], а Н. Іщенко та В. Ліпінською окреслено лексико-граматичні домінанти, що забезпечують точність, абстрактність і безособовість наукового викладу [11]. Питання стильових особливостей науково-технічного мовлення висвітлено в роботі Ю. Соболя, що розширює уявлення про галузеву варіативність наукового стилю та його адаптацію до специфіки фахової комунікації [12].

Актуальні тенденції розвитку наукового стилю відображено в новітніх публікаціях, зокрема у працях Н. Тільняк, С. Чересюк, Т. Коробко, О. Дзинглюк, Я. Дем'ян, О. Постоевої, О. Патієвич, О. Горошкіної та Т. Грубої [13; 14; 15; 16; 17]. У цих дослідженнях науковий стиль розглядається в контексті професійного спілкування, міждисциплінарних і галузевих досліджень, а також практики навчання академічного письма. Автори звертають увагу на жанрову диференціацію наукових текстів, трансформацію традиційних стильових ознак під впливом сучасних комунікативних потреб і необхідність поєднання нормативності з функціональною доцільністю.

Отже, аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує широке коло інтересів науковців у контексті вивчення наукового стилю сучасної української мови та накопичення значного теоретичного й прикладного доробку. Однак необхідно констатувати розрізненість окремих аспектів аналізу, різний ступінь уваги до структурних і функціональних параметрів наукового тексту. Недостатньо комплексно описано взаємодію

структурних рівнів наукового тексту з його функціональним навантаженням у сучасних умовах, потребує уточнення роль індивідуально-авторського чинника в межах нормативно зорієнтованого стилю, а також вплив нових комунікативних форматів на традиційні стильові ознаки наукової мови. Не до кінця з'ясованими залишаються й процеси оновлення мовних засобів наукового стилю та межі допустимої варіативності в ньому. Окреслені причини зумовлюють необхідність подальшого поглибленого вивчення структурних і функціональних особливостей наукового стилю сучасної української мови як важливої складової національної мовної культури та наукової традиції.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз наукового стилю сучасної української мови з урахуванням його теоретичних засад, структурної організації наукового тексту та функціональних особливостей, а також виявити основні тенденції його розвитку в умовах сучасного наукового та комунікативного простору.

Виклад основного матеріалу. Теоретичні засади дослідження наукового стилю в системі функціональних стилів сучасної української мови ґрунтуються на розумінні мови як ієрархічної та функціонально диференційованої системи, у межах якої кожен стиль виконує специфічні комунікативні завдання та реалізує відповідний тип мовленнєвої діяльності. Науковий стиль традиційно розглядається як один із провідних функціональних стилів літературної мови, призначений для обслуговування сфери наукового пізнання, фіксації, інтерпретації та оприлюднення результатів дослідницької діяльності. Його виокремлення зумовлене особливостями мислення, логікою викладу та специфікою мовних засобів, що забезпечують точність, однозначність і об'єктивність наукового повідомлення.

У сучасній стилістиці науковий стиль трактується як розгалужена мережа взаємопов'язаних мовних компонентів, що формують нормативну модель наукового тексту. Як зазначає І. Хом'як, науковий стиль є самостійним об'єктом стилістичного аналізу, оскільки поєднує усталені мовні норми з варіативністю, зумовленою жанровими, галузевими та індивідуально-авторськими особливостями. У межах функціонально-стильової диференціації української літературної мови він протиставляється іншим стилям за характером комунікативної настанови, типом адресата та виразним переважанням пізнавальної функції, що визначає його логіко-раціональну спрямованість [8].

Важливим теоретичним підґрунтям вивчення наукового стилю є поняття тексту як основної одиниці мовленнєвої реалізації стилю. У цьому контексті слушними є ідеї К. Паршака, який розглядає текст як складне лінгвістичне утворення, що поєднує структурні, семантичні та прагматичні характеристики. Науковий текст виступає результатом цілеспрямованої інтелектуальної діяльності, у якому мовні засоби підпорядковані логіці наукового мислення та вимогам доказовості. Саме текстоцентричний підхід дає змогу комплексно аналізувати науковий стиль, враховуючи як мовну форму, так і комунікативну мету і контекст [5].

Теоретичні засади дослідження наукового стилю також пов'язані з проблемою культури наукової мови, що передбачає дотримання мовних норм, стилістичної доречності та комунікативної ефективності. На думку Я. Дем'яна, культура української наукової охоплює питання взаємодії мови й наукового знання, формування термінологічних систем і мовної компе-

тентності дослідника [14]. Подібний підхід простежується також у змісті викладу С. Ревуцької, Д. Шапрана та В. Зінченка. Цими дослідниками науковий стиль розглядається як нормативно зорієнтована форма професійного мовлення, що потребує свідомого володіння мовними засобами та принципами організації наукового викладу [18].

Суттєвим теоретичним аспектом є визначення місця наукового стилю в загальній системі стильової диференціації сучасних літературних мов. С. Щербина наголошує, що науковий стиль функціонує в тісному взаємозв'язку з іншими стилями, зокрема офіційно-діловим і публіцистичним, проте зберігає власні системоутворювальні ознаки, серед яких переважають абстрактність, логічна послідовність, стандартизованість і нейтральність викладу. Дане положення дозволяє розглядати науковий стиль не як замкнену систему, а як динамічне явище, що реагує на зміни в науковій та суспільній комунікації [9].

Структурна організація наукового тексту є одним із ключових параметрів наукового стилю, оскільки саме вона забезпечує логічну впорядкованість викладу, послідовність розгортання думки та зрозумілість наукового повідомлення для адресата. По суті науковий текст – це цілісне комунікативне утворення, у якому композиційні, логіко-сміслові та мовні компоненти перебувають у тісній взаємодії та підпорядковуються загальній меті пізнавальної діяльності. Традиційне уявлення про структуру наукового тексту, сформульоване ще в праці О. Коваль [1], ґрунтується на принципі чіткої композиційної організації, що передбачає наявність усталених структурних частин і внутрішню ієрархію змістових компонентів, які забезпечують системність та завершеність наукового викладу.

Композиційна структура наукового тексту визначається жанровою специфікою та комунікативною настановою автора, проте в усіх жанрових різновидах простежується прагнення до логічної впорядкованості та смислової завершеності. Ці характеристики тексту реалізуються на основі послідовного розгортання основних елементів наукового повідомлення – від постановки проблеми до аргументованого викладу результатів і узагальнень. Як зазначає О. Пагієвич, жанрово-структурні характеристики наукових текстів відіграють важливу роль у формуванні навичок академічного письма, оскільки саме вони задають модель організації наукового мислення та його мовного втілення. Композиційна чіткість сприяє кращому сприйняттю інформації та підвищує переконливість наукового викладу [15].

Логіко-смілова організація наукового тексту ґрунтується на переважанні причинно-наслідкових зв'язків, послідовності аргументації та доказовості висловлюваних положень. У цьому контексті особливого значення набувають типи мовлення, характерні для наукового стилю, насамперед текст-міркування та текст-доказ, які детально описані в працях І. Чепіги [6]. Саме за допомогою цих типів реалізується основна функція наукового тексту – обґрунтування істинності певних тверджень і представлення результатів дослідження як логічно вивірної системи знань. Логіко-смілова зв'язність забезпечується також за допомогою спеціальних засобів текстової когезії, що сприяють послідовному розгортанню наукової думки.

Мовні параметри структурної організації наукового тексту виявляються на лексичному, граматичному та синтаксичному рівнях. Для наукового стилю характерне використання термінологічної лексики, абстрактних та узагальнених іменників,

нейтральних за емоційним забарвленням мовних одиниць, що забезпечують точність й однозначність викладу. Результати дослідження Н. Іщенко та В. Ліпінської дозволяють констатувати, що лексико-граматичні доміанти наукового тексту формують його безособовий і об'єктивований характер, сприяючи відмову автора від суб'єктивної оцінки [11]. Важливу роль у структурній організації тексту відіграють також вставні одиниці, які, за спостереженнями С. Богдан, виконують функцію логічних маркерів і допомагають структурувати наукове повідомлення, уточнювати послідовність міркувань та характер зв'язків між частинами тексту [10].

Синтаксична організація наукового тексту відзначається складністю та розгалуженістю, що зумовлено необхідністю точно передавати логічні відношення між поняттями. Переважання складних речень, конструкцій із відокремленими членами, пасивних форм та безособових структур відповідає вимогам узагальненості й логічної строгості наукового викладу. Узгодженість мовних засобів із композиційною та логіко-сміловою структурою тексту забезпечує його цілісність і функціональну ефективність, що підкреслюється М. Гінзбург, яка робить особливий акцент на стандартизованості та регламентованості мовних форм у науковому стилі.

Функціональні особливості наукового стилю визначаються його основним призначенням – обслуговувати сферу наукового пізнання та забезпечувати ефективну комунікацію між учасниками наукового дискурсу. У системі функціональних стилів сучасної української мови науковий стиль виконує передусім пізнавальну та інформативну функції, що зумовлює його орієнтацію на точну передачу знань, обґрунтування теоретичних положень та представлення результатів досліджень у логічно впорядкованій формі. Як наголошує І. Хом'як вихід на перший план саме інтелектуально-раціонального базису є визначальною рисою наукового стилю, яка відмежовує його від інших різновидів літературної мови та зумовлює специфіку добору мовних засобів [8].

Важливою функціональною ознакою наукового стилю є об'єктивність викладу, що виявляється у прагненні мінімізувати суб'єктивно-оцінні компоненти та зосередитися на фактах, закономірностях і причинно-наслідкових зв'язках. Ця функція реалізується шляхом використання безособових і пасивних конструкцій, узагальнених форм вираження думки, а також чітко структурованої аргументації. У працях О. Семенов і М. Баган підкреслюється, що культура наукової української мови передбачає свідоме дотримання принципів логічності, точності й нейтральності, які є необхідними умовами об'єктивного наукового викладу [2; 4].

Комунікативна функція наукового стилю полягає в забезпеченні взаєморозуміння між науковцями, що передбачає орієнтацію на підготовленого адресата та використання спільного термінологічного апарату. У сучасному українському науковому дискурсі ця функція реалізується за допомогою стандартизованих жанрових форм, усталених мовних кліше та чітко регламентованих способів подання інформації. У той же час, як зауважують Н. Тільняк, С. Чересюк, Т. Коробко та О. Дзинглюк, у професійному спілкуванні науковий стиль дедалі частіше поєднує традиційну нормативність із прагненням до більшої комунікативної ефективності, що виявляється в посиленні пояснювальних елементів та більш чіткій орієнтації на адресата [17].

Функціональні особливості наукового стилю мають також галузеву специфіку, що проявляється у варіативності мовних засобів залежно від предметної сфери дослідження. Так, у науково-технічному та економічному дискурсах, про що свідчать дослідження Ю. Соболя і О. Постоевої, на перший план виходить функція точного опису процесів, моделей і кількісних показників, що зумовлює активне використання термінології, номінативних конструкцій і формалізованих мовних структур [12; 16]. У свою чергу в гуманітарних науках функціональне навантаження наукового стилю розширюється за рахунок інтерпретаційної функції, пов'язаної з аналізом і тлумаченням складних соціально-культурних явищ.

У сучасному українському науковому дискурсі функціональні особливості наукового стилю характеризуються вираженою трансформацією традиційних стильових ознак, а саме: посилення структурної прозорості тексту, прагнення до чіткішої експлікації наукової новизни та аргументації, більш активне використання метатекстових засобів для керування сприйняттям інформації. Однією з провідних тенденцій є посилення комунікативної спрямованості наукового тексту, що виявляється в прагненні зробити виклад більш прозорим та доступним для адресата. У сучасному науковому дискурсі зростає роль пояснювальних компонентів, метатекстових елементів та більш чіткого структурування матеріалу. Як зазначає О. Юмачікова, науковий гуманітарний текст у сучасній типології текстових одиниць дедалі частіше поєднує риси традиційного академічного викладу з елементами дискурсивної гнучкості, зумовленої орієнтацією на читача та комунікативну ситуацію [7]. У той же час основні функції наукового стилю (пізнавальна, інформативна та комунікативна) зберігають свою провідну роль, забезпечуючи стабільність і спадкоємність наукової мовної традиції.

Науковий стиль дедалі більше функціонує в умовах відкритого інформаційного простору, що впливає на його структурні й мовностилістичні параметри та сприяє формуванню нових тенденцій у поданні наукового знання. У цих умовах зберігається спадкоємність базових стильових ознак, однак водночас спостерігається їх поступова адаптація до нових вимог наукової комунікації.

Суттєвий вплив на розвиток наукового стилю має й процес утвердження української мови як повноцінної мови науки в умовах глобалізації. Це зумовлює активну нормотворчу діяльність, упорядкування термінології та вироблення єдиних стандартів академічного письма українською мовою. Водночас відчутним є вплив іншомовних наукових традицій, передусім англійської, що проявляється у зміні жанрових моделей, способів подання результатів досліджень і структурної організації тексту. У цьому контексті важливим завданням залишається збереження національної мовностилістичної специфіки наукового стилю при одночасній інтеграції в міжнародний науковий простір.

Висновок. Отже, теоретичні засади дослідження наукового стилю сучасної української мови формуються на перетині функціональної стилістики, теорії тексту та культури мовлення. Вони забезпечують методологічну основу для аналізу структурних і функціональних характеристик наукового стилю, визначення його місця в системі літературної мови

та усвідомлення закономірностей його розвитку в сучасних комунікативних умовах. Структурна організація наукового тексту в сучасній українській мові є результатом взаємодії композиційних моделей, логіко-смыслових принципів та мовних параметрів, які спільно формують нормативний зразок наукового викладу. Вона забезпечує чіткість, послідовність і доказовість наукового повідомлення, створюючи умови для ефективної реалізації пізнавальної функції наукового стилю та його комунікативної відповідності в сучасному науковому дискурсі. Функціональні особливості наукового стилю сучасної української мови визначають його здатність ефективно виконувати завдання наукової комунікації в різних галузях знання. Їх реалізація в сучасному науковому дискурсі відбувається на основі поєднання нормативності, об'єктивності та комунікативної доцільності, що свідчить про динамічний характер наукового стилю та його адаптацію до нових умов функціонування.

Тенденції розвитку наукового стилю сучасної української мови дозволяють констатувати його динамічний і відкритий характер, здатність змінюватися під впливом нових комунікативних умов без втрати основних функціонально-стильових ознак. Зокрема, можна відзначити, що відбувається оновлення мовних та структурних засобів наукового викладу при одночасному збереженні фундаментальних принципів науковості, логічності та об'єктивності як визначальних характеристик українського наукового дискурсу.

Література:

1. Коваль О. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови : структура наукового тексту. Київ : Вид-во Київського університету, 1970. 360 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000019893> (дата звернення: 25.01.2026).
2. Баган М. П. Культура української наукової мови : посібник для самостійної роботи студентів. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2022. 48 с. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2942/Методичка%20з%20культури%20української%20наукової%20мови%202022%20_1_.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 25.01.2026).
3. Гінзбург М. Д. Десять відомих правил українського ділового та наукового стилю, зведені в систему. *Стандартизація, сертифікація, якість*. 2004. №2. С. 22–28.
4. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nas/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%9E%24 (дата звернення: 25.01.2026).
5. Паршак К. Д. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10: проблеми граматики і лексикології української мови*. 2014. Вип. 11. С. 196–199. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuvcgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=Nchnpu_10_2014_11_46 (дата звернення: 25.01.2026).
6. Чепіга І. П. Мовленнєві особливості наукового тексту: текст-міркування, текст-доказ. *Лінгвістичні студії*. 2002. Вип. 10. С. 157–161.

7. Юмачікова О. М. Науковий гуманітарний текст у типології текстових одиниць. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72), № 2. Ч. 1. С. 265–270. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-1/45>
8. Хом'як І. М. Науковий стиль як об'єкт вивчення стилістики. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2011. Т. 1. № 60. С. 54–59. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3666> (дата звернення: 25.01.2026).
9. Щербина С. М. Науковий стиль у системі стильової диференціації сучасних літературних мов. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 9: сучасні тенденції розвитку мов*. 2018. Вип. 16. С. 261–268. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/687ec2cf-b28a-4faa-b43e-fdbaa8edac01/content> (дата звернення: 25.01.2026).
10. Богдан С. К. Семантична визначеність вставних одиниць у науковому тексті. *Українське мовознавство*. 1988. Вип. 15. С. 124–129.
11. Іщенко Н. Г., Ліпінська В. В. Лексико-граматичні домінанти наукового тексту. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. педагогіка. 2013. Вип. 1. С. 32–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2013_1_6. (дата звернення: 25.01.2026).
12. Соболь Ю. О. Стильові особливості науково-технічної мови і мовлення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: філологічна. 2009. Вип. 11. Р. 358–362. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Nznuoaf_2009_11_63 (дата звернення: 25.01.2026).
13. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023, 108 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/Груба_Укр_наук%20мова%20репозитарій.pdf (дата звернення: 25.01.2026).
14. Дем'ян Я. Культура української наукової мови як наукова проблема. *Молодь і ринок*. 2023. № 3 (211). С. 108–112. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277510>
15. Патієвич О. Жанрово-структурні та лінгвостилістичні характеристики текстів наукового стилю у практиці навчання студентів магістратури наукового писемного мовлення. *Молодь і ринок*. 2015. № 6. С. 67–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_6_16 (дата звернення: 25.01.2026).
16. Постоєва О. Г. Економічні дослідження: особливості реалізації наукового стилю. *Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Серія «Соціальні та поведінкові науки; управління та адміністрування»*. 2025. Вип. 33(62). С. 259–274. DOI: [https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33\(62\)-259-274](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33(62)-259-274)
17. Тільняк Н., Чересюк С., Коробко Т., Дзинглюк О. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 7(25). С. 1093–1104. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7\(25\)-1093-1104](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7(25)-1093-1104)
18. Ревуцька С. К., Шапран Д. П., Зінченко В. М. Наукова українська мова: конспект лекцій. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 119 с. URL: http://elibrary.donnue.edu.ua/2063/1/2020_KL_Revutska%2C%20Zinchenko_NUM.pdf (дата звернення: 25.01.2026).

Cherniavska S., Zaveriushchenko M., Dyachenko O. Scientific style of the modern Ukrainian language: structural and functional features

Summary. The article is devoted to a comprehensive analysis of the scientific style of the modern Ukrainian language in terms of its structural and functional features and the identification of leading development trends in the context of the transformation of modern scientific communication. The article analyzes the theoretical principles of the study of the scientific style in the system of functional styles of the Ukrainian literary language, specifies its place and role in ensuring scientific knowledge and professional speech. The main approaches to understanding the scientific style as an independent and dynamic linguistic formation that combines normativity and variability depending on genre, industry and communicative factors are systematized. The structural organization of the scientific text is revealed, its compositional models, logical-semantic principles and language parameters are characterized, their interdependence and role in ensuring the integrity, logic and demonstrability of the scientific presentation are proven. The functional features of the scientific style are analyzed, in particular the cognitive, informative and communicative functions, the specifics of their implementation in modern Ukrainian scientific discourse are shown, taking into account industry differentiation. Particular attention is paid to the trends in the development of the scientific style, which consist in updating genre models, increasing the targeting, structural transparency and metatextual organization of scientific texts. As a result of the study, it is proven that the modern scientific style of the Ukrainian language is characterized by dynamic development and the ability to change in accordance with the new requirements of scientific communication without losing the basic style features – logic, objectivity, accuracy and scientific reasoning. It has been established that modern scientific text is increasingly focused not only on recording the results of research, but also on optimizing the process of their perception by the addressee, which leads to the activation of explanatory, clarifying and metatextual means, as well as a clearer structuring of the presentation. It is substantiated that compliance with established linguistic and stylistic norms is combined with a gradual expansion of the stylistic possibilities of scientific presentation, which contributes to increasing its communicative effectiveness without violating the principles of scientificity.

Key words: scientific style, modern Ukrainian language, scientific text, structural organization, functional features, scientific discourse, development trends.

Дата першого надходження статті до видання: 24.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026